

Cu tovarășul

ELEODOR POPESCU

*președintele Comitetului județean
de cultură și educație socialistă
Mehedinți*

despre

- **originalitatea Festivalului „Cîntarea României“**
- **descoperirea de noi talente**
- **vigoarea artistică a poporului român**

O convorbire de Paul Tufungiu

— Stimate tovarășe președinte, cu ce forțe participă județul dumneavoastră la Festivalul național „Cîntarea României“ ?

— Dacă am compara și ne-am referi la cifrele de care dispunem, privind numărul de formații artistice și numărul de artiști amatori care evoluează în aceste formații, am constata cu ușurință că, față de anul trecut, potențialul artistic al județului aproape s-a dublat și că s-a înregistrat un salt, nu numai cantitativ, dar și calitativ.

Multe dintre formații și-au semnat actul de naștere în etapa de masă a Festivalului național „Cîntarea României“ și participă acum la etapa județeană. Ne-am gândit să angrenăm în paleta extrem de bogată a Festivalului toate categoriile socio-profesionale de oameni ai muncii, din cele mai diverse întreprinderi și instituții ale județului, stabilind mai întâi, potrivit regulamentului-cadru, direcțiile în care urmează să acționăm. Au avut loc, cum era firesc, multe consfătuiri cu directori de întreprinderi, cu intelectuali, cu agitatori, cu toți acei care se ocupă de problemele vieții spirituale în întreprinderile economice, ca și în unitățile agricole, fără să mai vorbim de așezămintele de cultură, și am ținut totdeauna seama de ceea ce stabilesc documentele Congresului al XI-lea al partidului și ale Congresului educației poli-

tice și al culturii socialiste. Chiar înainte de apariția regulamentului-cadru (pe care l-am primit în toamnă), am urmărit să marcăm un salt calitativ în munca cultural-educativă, atât în privința potențialului artistic, cât și a politicii repertoriale; pe această linie, străduindu-ne a realiza un repertoriu angajat, militant, de natură să intereseze deopotrivă pe cei chemați să realizeze actul de cultură și pe consumatorii acestuia.

— Cum ați reușit să rezolvați dificila problemă a penuriei locale de îndrumători artistici? Pentru că, realmente, sînteți dezavantajați de absența unor instituții profesioniste de artă în județ: nu aveți conservator, nu aveți teatru profesionist. Ați apelat la sprijinul instituțiilor din județele limitrofe? Sau...

— Nu numai în acest an ne-am lovit de această mare dificultate (lucrez la Comitetul de cultură de cinci ani); an de an, am simțit nevoia să apelăm la forțe artistice din afară. Dar, din păcate, sprijinul respectiv a cam întârziat. Consiliul Culturii și Educației Socialiste a stabilit, pentru județele lipsite de instituții profesioniste de spectacol artistic, ca acestea să fie ajutate de centrele în care asemenea instituții există. Astfel, în materie de teatru, urma să fim ajutați de artiștii din Reșița; aceștia, însă, nu și-au făcut încă simțită prezența la noi. Am reușit, totuși, să prezentăm, prin forțe proprii, la Teatrul popular, în regia artistică a maestrului C. Moroșan, piesa Doamna ministru și, ceva mai înainte, piesa Nu sîntem îngeri; am reușit, de asemenea, să scoatem la lumina rampei, în regia Valentinei Balogh, de la Craiova, alte două-trei piese, în cadrul activității curente a acestui teatru popular.

— Și, în domeniul muzicii ?

— Ne bucurăm de sprijinul dat de Filarmonica „Oltenia“ formației semisimfonice pe care am creat-o, în acest an, la Casa municipală de cultură. Am găsit potrivit să înființăm această formație orchestrală, mulțumită unui inimos dascăl, inspector de specialitate în învățămînt, profesorul Iulian Andreescu. Acesta a grupat în jurul lui o seamă de profesori de vioară și de alte instrumente, profesori de muzică și instrumentiști de la Liceul de artă plastică și de muzică din localitate.

În alte domenii, colaborarea cu profesioniștii se realizează foarte greu; maestrul de dans, de pildă, nu vin la noi să...

— Ce credeți că s-ar putea face pentru ca această colaborare să se realizeze ?

— Înainte de orice colaborare-sprijin, am cîntărit forțele artistice de care dispunem noi înșine. Fiindecă știam că la Centrul de îndrumare și valorificare a creației artistice de amatori și aici, la Comitetul de cultură și educație socialistă, avem artiști amatori valoroși, în stare să îndrume regizoral o formație de estradă, o brigadă artistică, să realizeze cu ele dansuri cu temă sau populare... Abia cînd am văzut că nu putem acoperi cu forțele noastre anumite genuri de creație, am apelat la cei din afară. Aș da un singur exemplu : pentru dans, ca să verificăm dacă sîntem la nivelul exigențelor de azi, l-am invitat pe Tita Sever, care s-a deplasat la noi, împreună cu Bogdan Căuș, instructor în cadrul Institutului de etnologie și dialectologie. Ei au purtat, o duminică întreagă, discuții cu instructorii de formații. Prezentasem, cu acel prilej, pe aceeași scenă, câteva brigăzi artistice de agitație, și mai bune, și mai slăbuțe ; incitate astfel, discuțiile au fost fructuoase, extrem de utile pentru instructorii de formații, pentru directorii de așezăminte culturale. Tita Sever ne-a răspuns cu amabilitate ; în mod curent, însă, cînd apelăm la anumiți artiști profesioniști (din alte domenii), lucrurile se desfășoară frumos la nivelul hîrtilor, dar mai puțin, la nivelul faptei. Acum, intenționăm să invităm artiștii de la filiala Uniunii Artiștilor Plastici din Craiova, de care, de asemenea, depindem, pentru organizarea expoziției județene a artiștilor amatori mehedinteni. Pentru coruri, am apelat la sprijinul profesorului Racu de la Craiova, un cunoscut dirijor, și la Anatol Gorcav Soroceanu, de la București. Acesta ne-a promis că va veni să vadă cum evoluează formația „Doina”, cu care intenționăm să mergem mai departe, în fața pe țară a Festivalului.

— Se știe că Festivalul are și menirea de a descoperi noi valori, noi formații artistice, noi nuclee de creație...

— Noi, cei de la cultură, sîntem conștienți că o confruntare scenică de anvergură, cum este Festivalul actual, va solicita din partea formațiilor programe artistice foarte bine întocmite și puse la punct. Am socotit că numai originalitatea ar fi de natură să aducă satisfacții reale. Mă refer la etapele finale ale Festivalului și la gala laureaților. Punem, de aceea, accent pe ineditul cu care ne vom prezenta la întîlnirile cu confratria noastră. Motiv pentru care mi s-a părut că este bine să aducem în Festival acele formații culturale-artistice, acei artiști populari care, prin expresie și culoare locală, să ne reprezinte în mod deosebit județul. Încă în etapa de masă am insistat (și, personal, am urmărit multe acțiuni în județ) ca mehedinteni să pună în valoare zestrea lor cultural-artis-

tică locală, mai puțin știută, tradițiile, datinile, obiceiurile, pe care și le-au conservat și care vin, parcă, din negura vremurilor. Mă gîndesc la formațiile de fife, pe care le avem în Mehedintți (și cred că sîntem singurii care le avem) ; acestea sînt niște grupuri de femei, care execută diverse piese muzicale, suflînd în tulpini de plante — un soi de nai colectiv. Fiecare interpretează la asemenea instrument și l-a confecționat cu propriile mîini. Nimeni nu știe cînd s-a născut formația de fife, ale căror instrumente intrunite alcătuiesc, parcă, o orgă, care modulează, pe felurile tonalității, melodii populare. Ar fi, zic, o noutate în Festival. Avem, apoi, interpreți populari care cîntă din două paie... și cîntă foarte frumos. E de-a dreptul uimitoare măiestria lor, moștenită din tată în fiu. Alții cîntă din frunză, din solz de pește, din ocarină, din fluier sau caval, din cimpoi. Încercăm să propulsăm în Festival acele genuri, acele formații artistice, acei soliști care aduc cu ei valori într-adevăr autentice. Poate că nu vom izbui, în fața finală a Festivalului, să ne evidențiem cu, să zicem, o formație de călușari ; dar avem șansa de a cuceri un trofeu cu una dintre formațiile cu timbru specific.

— Vreți să spuneți că în județ călușarii nu înseamnă un unicat...

— Exact. Călușarii nu aduc ceva nou, chiar dacă mișcările sînt, la noi, altfel ordonate decît în alte regiuni. Sînt, însă, tentat să cred că și în anul acesta, ca și în 1974 (la un alt festival), o să ne putem face remarcăți cu o formație de dansuri bărbătești — tot un fel de căluș, dar unul autentic, nealterat, un dans jucat de un grup de șapte sau nouă bărbați de la Salcia. Aș zice (să nu se supere maestrul coregrafi) că în acest dans nu s-a intervenit cu nici o inspirație suplimentară. Este acolo un bărbat care se apropie de 50 de ani, dar care joacă îndrăcit și duce după el, într-un ritm neînchipuit de alert (și într-o coregrafie specifică), pe ceilalți jucători din formație ; ai impresia că toți sînt convinși de darul tîmăduitor al acestui dans uluitor. Nu mă gîndesc la substratul mistic al dansului, ci la caracterul lui parcă purtător de taine, în raport cu caracterul oarecum declarat festiv, dobîndit, în ultima vreme, de călușul obișnuit, față de care spectatorul trăiește doar valorile virtuozității, mai puțin, însă, emoția călușului autentic, de care vorbesc eu — cel de la Salcia. Dintr-o altă zonă folclorică, a Mehedintului, respectiv, Obîrșia-Cloșani, vom prezenta în Festival o suită de dansuri populare, pe generații, în care evoluează țărani în costumele lor tradiționale, aducînd o tematică inedită (suită de rustemuri, bordeieși și ghîmpuri), moștenită din străvechime. Aceste dansuri sînt, în mod sigur, necunoscute de maestrul coregrafi. Chiar atunci cînd evoluează în scenă dansatorii de peste 60 de ani, se detașează din dans vigoarea mișcărilor coregrafice.

— În ce momente sînt formații de teatru autentice țărănești ?

— La Vinători-Roșiori, la Hovăț, la Balta, la Ponoarele și în multe altele. La Nadovana, sat al comunei Izverna, înspre zona de nord, trăiește un țăran — Mimiș se numește — care, dacă ar fi urmat arta dramatică și ar fi evoluat în lumea teatrului, n-ar fi fost cu nimic mai prejos de personalității consacrate. Nu este singurul. Am întilnit și în zona Vinuleț un băiat care lucrează la C.A.P. și care a jucat în piesa Navetiștii. A fost descoperit abia anul trecut, dar părea foarte bine acomodat cu scena, prin zelul cu care evolua, prin modul firesc în care trăia și dădea expresie faptelor de viață ce cădeau în sarcina rolului său.

Să vă mai spun și despre femeile din zona de nord a județului. Acestea aduc cu ele, din străbuni, cîntecul popular specific veteiilor folclorice. Sînt, într-adevăr, mari talente. M-a uimit, ca să dau un exemplu, o bătrînă de 85 de ani, care, la Festivalul din 1974, a ocupat locul I pe țară. Nu o știusem pînă atunci. Cu toate că nu a învățat carte, recită (din memorie) toată „Povestea vorbeii“ a lui Anton Pann, pe care a învățat-o umblînd cu oile, împreună cu ciobanii de aceeași generație. La concurs, recitase „Dușmancele“, cu o bogăție de mijloace artistice atît de cuceritoare, încît sala, împinsă parcă de un resort lăuntric, s-a ridicat în picioare, în plină recitare, să aplaude. E un lucru pe care nu-l întilnim prea des. Am mai putut descoperi și tinere fete — patru dintre ele aparțin aceleiași zone la care mă refer — care prezintă original cîntece vechi, balade, texte din moșistrămoși, adunate de pe dealurile pe unde umblă cu vitele, pe munții Cernci.

— Sînt informat că aveți în județ și cîteva cenacluri literare. Cumn sînt acestea antrenate să participe la Festivalul „Cîntarea României“ ?

— Cenaclurile literare au o structură eterogenă : alături de unii inimoși intelectuali participă, în orașe, și elevii mai mari ai liceelor, dar și mulți muncitori. În Asociația scriitorilor amatori, cum am numit-o acum, al cărei președinte de onoare este D. R. Popescu, sînt reuniți reprezentanți ai aproape tuturor categoriilor sociale.

— Asociația scriitorilor amatori ?

— Am constituit, în toamnă, o asociație a scriitorilor amatori, în care am grupat cercurile literare de pe lingă diverse instituții și întreprinderi din oraș, de pe lingă diverse cluburi. Cei mai mulți dintre membrii cenaclurilor s-au consacrat poeziei. Avem, însă, și prozatori ; sperăm ca, într-un an, doi să-i vedem, pe unii dintre ei, membri ai Uniunii Scriitorilor... Cîțiva au tipărit cîte o carte,

două. Victor Rusu a publicat foarte multă poezie, în diverse reviste din țară. Acum ne promise o piesă de teatru închinată anului 1877 ; nu demult, el a lansat, prin Editura „Scrisul românesc“ din Craiova, antologia „Imnurile neatinării“, carte salutată cu bune cuvinte de cîteva reviste. Avem și autori care-și încearcă puterile și în teatru, cu mici scenete. Producțiile lor le valorificăm în montaje literare, prin brigăzile artistice de agitație. Fără îndoială, cenaclurile literare din mediul rural sînt mai timide, cum, uneori, mai timizi și mai stîngaci sînt și unii profesori de limba română, care le conduc. Avem, în sfîrșit, în județ, și scriitori-țărani. În zona Strehaia, acum un an, am realizat chiar o consfătuire la care au participat vreo nouă asemenea scriitori-țărani. Poezia lor este pătrunsă de sentimente patriotice, axată pe actualitatea satului contemporan, adesea, foarte bine gîndită, foarte bine ritmată. Sînt oameni talentați, unii dintre ei chiar foarte talentați. Multe dintre poeziile lor au fost încorporate în texte prezentate în montaje literare, la șezători literare, cu participarea directă a autorilor.

— Nu vă gîndiți, în perspectivă, la un teatru profesionist ?

— Municipiul Drobeta-Turnu Severin, cel mai vechi municipiu al țării, păstrează în conștiința locuitorilor existența unui teatru. Oamenii din oraș — unii dintre ei — cred, poate, că artiștii noștri, de la Teatrul popular, sînt artiști profesioniști. Ne apropiem de 15 ani de cînd s-a creat Teatrul popular din Drobeta-Turnu Severin. Dar activitate teatrală în Mehedinți a existat încă în secolul trecut. Atestări documentare legate de viața artistică a orașului se referă la existența unui teatru în 1876 ; artistul Costache Serghie conducea atunci o formație de teatru, jucînd, pe diverse scene improvizate, fie în grădina publică, fie în parcul orașului, diferite piese. Mai tirziu, prin strădania unor inimoși oameni ai timpului, s-a realizat frumoasa clădire de acum a Teatrului popular din Drobeta-Turnu Severin. După cum se poate vedea în sala de recepție și în sălile teatrului, pe cornișe, există emblema T.N., adică, Teatrul Național. Încă de pe atunci, mehedințenii sperau să aibă un Teatru Național. Sigur, poziția orașului nu a îngăduit, în mare măsură, dezvoltarea vieții culturale. Acum, însă, sîntem într-un stadiu destul de înaintat, ca să putem nădăjdui ca, nu peste mult timp, să avem un teatru profesionist la Drobeta-Turnu Severin. Cei peste 80.000 de locuitori ai orașului și cei 340.000 de locuitori ai județului sînt un argument mai mult pentru întemeierea unei instituții profesioniste de spectacol ; cu atît mai mult cu cît locuitorii municipiului sînt dornici de spectacole de teatru și alcătuiesc un public care știe să judece cu exigență ceea ce urmărește pe scenă. Aceasta, în legătură cu teatrul.

Fiindcă am vorbit de Asociația scriitorilor amatori din Mehedinți, trebuie să amintesc că, tot prin decembrie, în faza de început a „Cântării României”, am creat aici, la Drobeta-Turnu Severin, și Asociația etnografilor și folcloriștilor mehedințeni, având ca președinte de onoare pe octogenarul folclorist George Dumitrescu-Bistrița, mentorul spiritual al revistei „Izvoarașul”, acela care, timp de două decenii, a susținut, cu trudă și cheltuială proprie, apariția unei reviste de folclor și de muzică, în anii de restriște ai războiului. Tot în decembrie, am creat Asociația artiștilor plastici amatori. Sîntem pe cale să realizăm o asociație a profesorilor, tot în dorința de a-i ajuta să se afirme. Mă refer la cei 18 profesori de arte plastice. Unii dintre ei au deja expoziții personale, au participat la expozițiile naționale, la cite o „republicană” sau două, și ne străduim să-i păstrăm angajați în asemenea preocupări, pentru că, îmi dau seama, unii dintre ei au foarte mult talent,

au dovedit-o prin multe lucrări (printre altele, și proiectele pentru ornamentarea fațadei noului stadion).

— Constat că, în județul dumneavoastră, Festivalul național „Cîntarea României” are o imprimă specifică, tocmai pentru că — procedînd conform îndrumării de partid — ați mers la izvoare, la „materia primă” pe care o aveți.

— Aceasta a fost, de la început, și viziunea noastră: ideea optimistă că vom reuși să prezentăm în Festivalul valorile autentice ale Mehedințiului. Este un drum pe care au mers pînă acum, cu bune rezultate, muncitorii, tărani și intelectuali din județul nostru; și sîntem siguri că vor recolta, pe același drum, noi bune rezultate, și în etapa finală a Festivalului național „Cîntarea României”.

Primăvara culturală brașoveană

Am regăsit Brașovul într-o însorită duminică de sfîrșit de februarie; îndreptîndu-mă către Casa municipală de cultură, unde se desfășura faza municipală a echipei de teatru din cadrul Festivalului „Cîntarea României”, nu credeam că o să găsesc acolo prea multă lume; într-o asemenea zi primăvăratice, oamenii obișnuiesc s-o pornească spre înălțimi și plaiuri, spre natură. Așa am crezut. Dar nu era așa. Mult mai mulți brașoveni fuseseră atrași de o altă primăvară — nu mai puțin încîntătoare — de „primăvara culturală.” Sute de artiști (amatori și profesioniști), sute și sute de spectatori, s-au perindat în acea duminică prin acest lăcaș cultural brașovean. La fel, în toate zilele ce-au urmat, pe scenă se aflau fie echipe de teatru dramatic, fie brigazi artistice de agitație. Aveam să constat, apoi, că zilnic au loc în întreprinderi și fabrici, în instituții artistice, în cluburi, școli, cămine culturale, case de cultură, manifestări similare, artistic-culturale. Toate au prezentat pe scenă lucrări cu un mesaj profund educativ, cetățenesc. Întrecerea-concurs din cadrul Festivalului a fost de natură să stimuleze noi inițiative, să promoveze vocații artistice, sporind, cu noile formații alcătuite, și formele de expresie artistică.

De peste un sfert de veac

L-am cunoscut, în acele zile, la Brașov, pe Dumitru Stănescu. De profesie, tehnolog. A lucrat mulți ani la Uzinele de autocamioane. Acum este pensionar, dar continuă să vină, cu statornicie, la uzină; este de multă vreme, de peste un sfert de veac, secretarul (și animatorul) cenaclului literar „Mihai Eminescu” al uzinei, cenaclu fruntaș pe țară (după cum apreciază organele sindicale centrale). Aceasta

explică de ce, în cadrul schimbului de experiență organizat, la Brașov, între cenaclurile literare din întreprinderi, membrii cenaclului brașovean au putut să se înfățișeze cu valoroase contribuții, incluse într-un volum antologic. Și e, de asemenea, o notă edificatoare faptul că, în afara ședințelor de lucru, cenaclu face să apară, din anul 1969, și o revistă proprie, lunară — multiplicată la xerograf — denumită „Însemnări literare”.

În cadrul Festivalului „Cîntarea României”, cenaclu „Mihai Eminescu” a distins, de asemenea, în urma unui concurs, o seamă de talente muncitorești, precum: pentru poezie — Ioan Suciu (tehnician) și Virgil Nicolae (turnător); pentru proză scurtă — Ioan Voai-deș (tehnician); pentru texte destinate bri-